

Poř. č. 2/2002

Výkladové stanovisko k vyhošťovací vazbě a postupu státního zástupce pověřeného výkonem dozoru nad místy výkonu vazby a trestu odnětí svobody v této souvislosti

I. Zjistí-li státní zástupce pověřený výkonem dozoru nad místy výkonu vazby (§ 4a zákona o státním zastupitelství) při výkonu tohoto dozoru, že u osoby držené ve vyhošťovací vazbě již celková délka vazby přesáhla nejvyšší přípustnou dobu uvedenou v § 71 odst. 8 trestního řádu (bez rozlišení na dobu vazby připadající na přípravné řízení a řízení před soudem), nebo zjistí, že v podkladových materiálech této osoby ve věznici není založeno žádné rozhodnutí o dalším trvání vazby (§ 350c odst. 1, 2 ve spojení s § 71 odst. 6 trestního řádu), je povinen dát podnět soudu, který provádí úkony ve výkonávacím řízení, k vydání rozhodnutí o propuštění z vazby, eventuálně k vydání rozhodnutí o dalším trvání vazby, přičemž tak může učinit i opakovaně. Státní zástupce však není oprávněn nařídit okamžité propuštění takové osoby z vyhošťovací vazby podle § 29 odst. 2 písm. f) zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů, neboť by takovým postupem neoprávněně zasahoval do výkonu působnosti soudu.

II. Délka trvání vyhošťovací vazby se posuzuje samostatně a nezávisle na vazbě v přípravném řízení i v řízení před soudem. Ohledně nejvyšší přípustné doby vyhošťovací vazby se ustanovení § 71 odst. 8 trestního řádu při nedostatku jakékoli výslovné úpravy užije analogicky. Použití ustanovení § 71 odst. 9 trestního řádu per analogiam zde nepřichází v úvahu. S ohledem na § 350c odst. 2 trestního řádu se při rozhodování o dalším trvání vyhošťovací vazby postupuje podle § 71 odst. 6 trestního řádu.

Nejvyššímu státnímu zastupitelství byla doručena žádost státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Českých Budějovicích, která je pověřena výkonem dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech, kde se vykonává vazba, o stanovisko ke stanovení délky vyhošťovací vazby a k postupu pověřených státních zástupců v případech, kdy délka trvání vazby přesáhne dobu přípustné vazby ve smyslu § 71 tr. ¹⁾

¹⁾ Dle informace této státní zástupkyně bylo dne 22.11.2001 ve vazební věznici v Českých Budějovicích umístěno ve vyhošťovací vazbě 27 odsouzených, z nichž u 7 odsouzených přesáhla

Je třeba řešit v podstatě dva sporné problémy:

I. Zda v případech, kdy pověřený státní zástupce zjistí, že:

- délka vyhošťovací vazby obžalovaného přesáhla celkovou dobu vazby stanovenou v § 71 odst. 8 tr. ř., nebo

- vazba nebyla v termínech stanovených v § 71 odst. 5 tr. ř. prodloužena,

a) je oprávněn podle § 29 odst. 2 písm. f) zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů, nařídit, aby taková osoba byla ihned z vazby propuštěna, nebo

b) je povinen dát podnět soudu příslušnému k úkonům ve vykonávacím řízení v dané věci k vydání rozhodnutí o propuštění z vazby, event. k rozhodnutí o dalším trvání vazby, popř. teprve poté, kdy orgán činný v trestním řízení příslušný k vydání rozhodnutí o vazbě by zůstal nečinný, je oprávněn nařídit propuštění obviněného, obžalovaného nebo odsouzeného z vazby.

II. Stanovit způsob vymezení nejvyšší celkové délky trvání vyhošťovací vazby a zaujmout stanovisko k nutnosti prodlužování této vazby.

I.

Pověřený státní zástupce vykonává podle § 29 zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů, a § 4a zákona o státním zastupitelství dozor nad dodržováním právních předpisů při výkonu vazby v místech, kde se vykonává vazba. Podle § 29 odst. 2 písm. f) zákona o výkonu vazby je oprávněn „nařídit, aby osoba, která je ve vazbě v rozporu s příslušným rozhodnutím orgánu činného v trestním řízení nebo bez takového rozhodnutí, byla ihned propuštěna“.

Shora citované ustanovení je třeba vykládat tak, že pověřený státní zástupce je oprávněn přezkoumávat při výkonu dozoru postup subjektů, nad nimiž dozor vykonává, pouze z hlediska právních předpisů týkajících se výkonu vazby, tedy vykonávat dozor v užším slova smyslu, a nikoliv dozor i nad dodržováním ustanovení trestního řádu, která se týkají vazby, její délky a popř. i rozhodování o dalším trvání vazby. Ani slova uvedená v citovaném ustanovení zákona o výkonu vazby „bez takového rozhodnutí“ nelze vztahovat na případy, kdy věznicí nebylo např. doručeno včas rozhodnutí státního zástupce nebo soudu o ponechání obviněného nadále ve vazbě (§ 71 odst. 3, 4, 5 a 6 tr. ř.). Tento důvod k nařízení propuštění obviněného z vazby by byl dán naproti tomu zejména tehdy, pokud by byla osoba držena ve vazbě bez rozhodnutí soudu nebo soudce o vzetí této osoby do vazby nebo bez příkazu k přijetí do vazby.

Nelze totiž vyloučit případy, kdy ať již z jakýchkoliv důvodů nebude splněna povinnost orgánu činného v trestním řízení vyrozumět věznicí mimo jiné o změně důvodů vazby, o dalším trvání vazby a změně zákonného označení trestných činů, pro které je obviněný stíhán (§ 70a odst. 1 písm. b), c), e) tr. ř.), a pokud by pověřený státní zástupce vycházel pouze z podkladů, které by měl k dispozici v době prověrky, a nařídil by propuštění obviněného z vazby, aniž by zjišťoval, zda příslušné rozhodnutí bylo vydáno či nikoliv, překročil by svoji pravomoc, neboť by tak zasahoval do oprávnění orgánů činných v trestním řízení vydat rozhodnutí týkající se vazby konkrétní osoby.

Vzhledem k tomu, že předmětem úpravy zákona č. 293/1993 Sb. je úprava podmínek výkonu vazby, lze dovodit, že nařízení podle § 29 odst. 2 písm. f)

vazba jeden rok, přičemž byli odsouzeni za trestný čin, o kterém by byl po 1.1.2002 příslušný konat řízení samosoudce.

citovaného zákona nelze uplatnit jinak než v souvislosti s dodržováním tohoto zákona a na něho navazujících právních předpisů, tj. zejména vyhlášky č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.

Státní zástupce není oprávněn zasahovat do výkonu působnosti soudu činného ve výkonávacím řízení a není proto oprávněn nařídit propuštění osoby, u které učiní shora naznačená zjištění, z vyhošťovací vazby. Je však povinen svá zjištění signalizovat příslušnému soudu a dát mu tak podnět k vydání rozhodnutí o propuštění z vyhošťovací vazby na svobodu anebo rozhodnutí o dalším trvání této vazby.

II.

Za situace, kdy ustanovení § 350c tr. ř. nebylo zákonem č. 265/2001 Sb. s účinností od 1. 1. 2002 novelizováno a § 350c odst. 2 tr. ř. nadále ohledně řízení o vyhošťovací vazbě a jejího nahrazení zárukou, slibem nebo peněžitou zárukou (nikoli dohledem probačního úředníka), odkazuje na užití ustanovení oddílu prvního hlavy čtvrté trestního řádu (§ 67 až § 74a), přičemž ustanovení § 71 tr. ř. doznalo výrazných změn, jedná se o posouzení otázky, z jakých ustanovení lze vycházet ve vztahu k určení, zda délka vyhošťovací vazby běží samostatně a nezávisle na vazbě již vykonané v přípravném řízení a v řízení před soudem, dále jak má být postupováno při prodlužování vyhošťovací vazby.

I u vyhošťovací vazby bude nutné respektovat ustanovení § 71 odst. 8 tr. ř., které stanoví celkovou přípustnou dobu trvání vazby ve vztahu k závažnosti trestného činu, pro který je vedeno trestní stíhání. Otázkou však je, zda doba trvání vazby v přípravném řízení a v řízení před soudem má být započítána do celkové doby trvání vazby včetně vazby vyhošťovací. Pokud by tomu tak bylo, zřejmě by postup podle § 350c odst. 1 tr. ř. téměř nepřicházel v úvahu, neboť přípustná doba trvání vazby ve smyslu § 71 odst. 8 tr. ř. by byla vyčerpána v trestním řízení před nástupem výkonu trestu odnětí svobody a výkonem trestu vyhoštění.

Není pochyb o tom, že v ustanovení § 71 odst. 11 tr. ř. mělo být uvedeno i rozhodnutí podle § 350c odst. 1 tr. ř., což se však nestalo, a to ani po novele trestního řádu č. 265/2001 Sb. Zabývat je třeba se i tím, zda skutečně je zde absence nejvyšší přípustné doby trvání vyhošťovací vazby, když ustanovení § 350c odst. 2 tr. ř. odkazuje na obecná ustanovení o vazbě, byť jen ohledně řízení o ní a některých institutů, jimiž lze vazbu nahradit.

Přesto je na místě délku trvání vyhošťovací vazby posuzovat **samostatně a nezávisle** na vazbě v původním řízení. I když v § 71 odst. 11 tr. ř. není rozhodnutí o vyhošťovací vazbě výslovně uvedeno, z povahy věci a zejména charakteru vyhošťovací vazby plyne, že nelze postupovat jinak, než posuzovat tuto vazbu samostatně a nezávisle na již dříve vykonané vazbě v původním řízení, v jehož rámci byl trest vyhoštění uložen.

Navíc je potřebné zdůraznit, že § 350c odst. 2 tr. ř. se týká pouze řízení o vyhošťovací vazbě a institutů nahrazujících vazbu; pokud jde o nejvyšší přípustnou délku trvání vyhošťovací vazby, jakákoli úprava v trestním řádu chybí. Bylo by tedy možné vycházet i z toho, že záměrem úpravy bylo nestanovit vůbec žádný maximální limit; taková úprava by však byla v rozporu s čl. 5 odst. 3 Úmluvy o lidských právech a základních svobodách (č. 209/1992 Sb.). Při nedostatku jakékoli výslovné úpravy platí per analogiam ustanovení § 71 odst. 8 tr. ř., které je svou povahou a svým účelem nejbližší předmětu absentující úpravy. Současně lze mít důvodně za to, že nepřichází v úvahu aplikace § 71 odst. 9 tr. ř., neboť vyhošťovací vazbu nelze ani

dělit na „řízení přípravné“ a „řízení před soudem“, nejde ale ani o část, jež by připadala na řízení soudní, neboť se jedná o samostatné stadium trestního řízení – řízení vykonávací (§ 315 až § 362 tr. ř.). V daném případě jde o analogii ve prospěch osob, jež se ve vyhošťovací vazbě nalézají, protože jinak by žádný maximální limit vyhošťovací vazby nebyl stanoven.

Pokud jde o prodlužování lhůty vyhošťovací vazby, v této souvislosti je třeba upozornit na usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 1. 2001 sp. zn. 3 Tvo 3/2001 (rozh. č. 37/2001 Sb. rozh. tr.), které v souvislosti s posuzováním rozhodování o prodloužení lhůty vyhošťovací vazby konstatuje zcela jednoznačně, že „z ustanovení § 350c odst. 1, 2 tr.v ř. nelze dovodit, že by na jeho základě bylo vyloučeno užití § 71 tr. ř. pro případy rozhodování o vyhošťovací vazbě“.